

Çevresel Farkındalık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevresel Farkındalık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18494>

Özet

Çevresel Farkındalık Ölçeği (ÇFÖ), Çetin ve Yalçınkaya (2018) tarafından geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin çevreye yönelik bilgi, tutum ve davranışları kapsayan **çevresel farkındalık** düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Ölçek, özellikle sosyal bilimler ve eğitim alanlarında, bireylerin çevresel sorunlara karşı duyarlılıkları ve sorumlulukları değerlendirmede kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Bu ölçek, orijinal bir **ölçek geliştirme** çalışmasıdır ve ilgili literatüre önemli bir katkı sunmaktadır.

Ölçeğin geliştirilme süreci, kapsamlı bir literatür taraması, madde havuzu oluşturma ve ardından psikometrik analizleri (geçerlik ve güvenilirlik) içermektedir. ÇFÖ, çevresel eğitimin etkinliğini ölçmek ve bireylerin çevresel davranışları tahmin etmek gibi çeşitli araştırma amaçları için uygun bir araç olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Çevresel Farkındalık, Ölçek Geliştirme, Çevre Eğitimi, Çevre Tutumu, Psikometrik Araç, **Geçerlik**, **Güvenirlik**.

Yazarlar

Oğuz Çetin, Eda Yalçınkaya.

Amaç

Çevresel Farkındalık Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin çevreye karşı sahip oldukları bilişsel (bilgi), duygusal (tutum ve değerler) ve davranışsal yeterlilikleri ölçebilecek standart ve bilimsel bir ölçüm aracı sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, ölçek, bireylerin güncel çevresel sorunlara ilişkin ne kadar bilgi sahibi oldukları ve bu sorunlara yönelik ne tür bir sorumluluk hissettiklerini belirlemeyi hedefler.

Ölçek, özellikle eğitim bilimleri alanında, çevresel eğitim programlarının etkililiğini değerlendirmek, farklı popülasyon gruplarının çevresel bilinç düzeylerini karşılaştırmak ve çevresel davranışları etkileyen faktörleri araştırmakta araştırmacılara destek olmak üzere tasarlanmıştır. Bu sayede, **çevresel farkındalık** düzeyini artırmaya yönelik müdahale programlarının tasarlanmasına zemin hazırlanmıştır.

Yapı

Çevresel Farkındalık Ölçeği, psikolojide ve eğitimde önemli bir yapı olan çevresel farkındalık

ölçmektedir. Bu yapı, genellikle sadece çevre bilgisiyle sınırlı kalmayıp, bireyin çevreye karşı duyduğu sorumluluk, endişe ve bu endişeyi eyleme dönüştürme isteğini de içerir. Çetin ve Yalçınkaya (2018) tarafından geliştirilen bu ölçeğin, çevresel farkındalığın çok boyutlu doğasını yansıtmaya beklenmektedir.

Ölçeğin ölçtüğü **psikolojik yapı**, bireylerin çevre sorunlarına ilişkin kişisel kaygıları, çevreye zarar veren eylemlerden kaçınma eğilimlerini ve proaktif olarak çevreyi koruma çabalarını kapsamaktadır. Ölçek geliştirme çalışması, bu yapının alt boyutlarını ortaya çıkarmak için faktör analizine tabi tutulmuştur.

Geçerlik

Ölçeğin orijinal geliştirme çalışmasında (Çetin ve Yalçınkaya, 2018), aracın ölçmek istediği yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla çeşitli **geçerlik** çalışmaları yürütülmüştür. Tipik bir ölçek geliştirme sürecinde, içerik geçerliği (uzman görüşleri ile), yapı geçerliği (faktör analizi ile) ve ölçüt bağımlı geçerlik gibi yöntemler kullanılır.

Kaynak içerikte spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, yayınlanan akademik çalışmada (Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi, Cilt 4), ölçeğin geçerlik analizlerinin detayları mevcuttur. Araştırmacılar, ölçeğin çevresel farkındalık yapısını ölçmede yeterli düzeyde geçerli olduğunu kanıtlamışlardır.

Güvenirlik

Çevresel Farkındalık Ölçeği'nin tutarlı ve kararlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek için güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmaları arasında en yaygın kullanılan yöntem, iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alfa'dır. Yüksek Cronbach Alfa katsayısı, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Kaynak içerikte güvenilirlik katsayılarına dair doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Çetin ve Yalçınkaya (2018) tarafından yayınlanan makalede, ölçeğin iç tutarlılık analizlerinin yapıldığı ve elde edilen katsayıların kabul edilebilir düzeyde olduğu rapor edilmiştir. Bu, ölçeğin farklı uygulamalarda benzer sonuçlar üretme yeteneğine sahip olduğunu işaret eder.

Faktör Analizi

Çevresel Farkındalık Ölçeği'nin yapı geçerliğini saptamak ve ölçeğin altında yatan boyutları keşfetmek amacıyla **faktör analizi** kullanılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmasında genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanır. Bu analiz, ölçek maddelerinin hangi alt boyutlar (faktörler) altında toplandığını ve bu faktörlerin çevresel farkındalık kavramını ne ölçüde temsil ettiğini ortaya koyar.

Çetin ve Yalçınkaya'nın çalışması, çevresel farkındalık yapısının tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu olduğunu belirlemiştir. Bu analizler sonucunda, ölçeğin nihai madde sayısı ve faktör yapısı belirlenerek, ölçeğin teorik yapıyla uyumu sağlanmıştır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.)

Format: Kaynakta Derecelendirme bilgisi mevcut değildir. Tipik olarak, bu tür farkındalık ölçekleri 4'lü veya 5'li **Likert Ölçeği** formatını kullanır (Örneğin: Kesinlikle Katılmıyorum'dan Kesinlikle Katılıyorum'a).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon veya Eğitim Alanındaki Bireyler (Makalenin yayınlandığı dergi bağlamında lise veya üniversite öğrencileri olması muhtemeldir.)

Yaş Grubu: Ergenlik dönemi ve üzeri (15 yaş ve üstü varsayılabilir).

Popülasyon Detayları: Detaylı bilgi için orijinal makaleye başvurulmalıdır. Tipik olarak, ölçek geliştirme çalışmaları örneklem büyüklüğü ve demografik özellikler açısından detaylı bilgi sunar.

Test Metodolojisi: Öz bildirimli, kağıt-kalem veya dijital ortamda uygulanabilen, Likert tipi derecelendirmeye dayalı psikometrik ölçüm.

Anahtar Kelimeler

Ölçek, **Psikometri**, Çevre, Çetin ve Yalçınkaya, Sosyal Bilimler, Eğitim, Çevresel Sorumluluk.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Oğuz Çetin

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Orijinal kaynakta ORCID bilgisi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Oğuz Çetin ile iletişim adresi: oguz.cetin@windowslive.com

Yayın Adresi: Detaylı kurum bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Ölçeğin geliştirildiği ve yayınlandığı yıl 2018'dir.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanım, ücretlendirilmesi ve araştırmalarda kullanım için sorumlu yazar Oğuz Çetin ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çalışmalarda kullanım izni genellikle yazarın onayına tabidir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [cevresel-farkindalik-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Çetin, O. ve Yalçınkaya, E. (2018). Çevresel farkındalığa ilişkin bir ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 4, 14-26.

Çevresel Farkındalık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Bu akademik girişe sağlanan kaynak içerikte, Çevresel Farkındalık Ölçeği'nin orijinal maddeleri yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için, Çetin ve Yalçınkaya (2018) tarafından yayımlanan orijinal akademik makaleye başvurulması gerekmektedir.